

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ
ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ -
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ
ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ορισμοί της νοσηλευτικής

Οι ορισμοί της νοσηλευτικής είναι πολλοί και καθώς θα εξελίσσεται, οι απόψεις για το τι είναι νοσηλευτική θα αναπτύσσονται και θα αλλάζουν. Αντιπροσωπευτικά αναφέρονται μερικοί:

- Η νοσηλευτική θεωρείται **επιστήμη του ανθρώπου σε ότι αφορά την υγεία και τη νόσο**. Έχει **εκπαιδευτική αποστολή** στην κοινωνία. Είναι εκπαιδευτικό μέσο, δύναμη που συντελεί στην ωρίμανση της προσωπικότητας του ανθρώπου με σκοπό τη δημιουργική ζωή, προσωπική και κοινωνική.

Ορισμοί της νοσηλευτικής

- Η νοσηλευτική είναι ένα από τα κυριότερα έργα, που ασχολείται με τη φροντίδα του αρρώστου και του υγιούς ατόμου. **Αποτελεί σύνθεση επιστημονικών γνώσεων, τεχνικών εφαρμογών και ανθρωπιστικής συμπεριφοράς.** Ειδική ευθύνη της η εξασφάλιση ολοκληρωμένης και εξατομικευμένης νοσηλευτικής φροντίδας προς το άτομο, την οικογένεια και την κοινωνία.
- Η Henderson ορίζει τη νοσηλευτική ως **βοήθεια προς το άτομο, άρρωστο ή υγιές, για να εκτελέσει εκείνες τις δραστηριότητες που συμβάλουν στην υγεία ή στην ανάρρωση.** Δραστηριότητες που θα εκτελούσε το άτομο χωρίς βοήθεια αν είχε την απαιτούμενη δύναμη, θέληση ή γνώση. Να προσφέρει δε τη βοήθεια αυτή έτσι ώστε το άτομο να αποκτήσει ανεξαρτησία αυτοφροντίδας το συντομότερο δυνατόν.

Ορισμοί της νοσηλευτικής

□ Το **Διεθνές Συμβούλιο των Νοσηλευτών** (International Council of Nurses - ICN), ορίζει τη νοσηλευτική όπως παρακάτω:

- Η νοσηλευτική είναι **επιστήμη υγείας**, αναπόσπαστο μέρος του υγειονομικού συστήματος.
- Ενσωματώνει την **προαγωγή** της υγείας, την **πρόληψη** της αρρώστιας και τη **νοσηλευτική φροντίδα** των αρρώστων και αναπήρων ως βιοψυχοκοινωνικών ανθρωπίνων υπάρξεων όλων των ηλικιών, σε όλες τις δομές και τα επίπεδα υγείας (πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια φροντίδα- νοσοκομείο, κέντρο υγείας, σπίτι, κοινότητα).
- Οι νοσηλευτικές πράξεις και παρεμβάσεις απευθύνονται στο άτομο, την οικογένεια και το κοινωνικό σύνολο με έκδηλα ή επικείμενα προβλήματα υγείας.

Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας

Η νοσηλευτική είναι η **επιστήμη** και **τέχνη**. Απαιτεί την κατανόηση και την εφαρμογή στην άσκηση των ειδικών γνώσεων και δεξιοτήτων που βασίζονται στην έρευνα και αντλεί γνώσεις και τεχνικές που προκύπτουν από τις ανθρωπιστικές, τις φυσικές, τις βιολογικές και συμπεριφορικές επιστήμες και από τις θεωρίες της διοίκησης.

Στόχοι της νοσηλευτικής

Παρόλο που οι ορισμοί ποικίλουν μεταξύ τους εμφανίζουν τέσσερις κοινούς στόχους:

- Η **προαγωγή** της υγείας.
- Η **πρόληψη** της ασθένειας.
- Η προσπάθεια **αντιμετώπισης** της ασθένειας.
- Η **αποκατάσταση** της υγείας.

Η τέχνη και η επιστήμη της νοσηλευτικής

Για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι, ο κλινικός νοσηλευτής αναλαμβάνει το ρόλο του ατόμου που προσφέρει φροντίδα, του εκπαιδευτή, του συνεργάτη και του συνηγόρου.

Οι δεξιότητες παροχής φροντίδας είναι παρεμβάσεις οι οποίες στοχεύουν στην αποκατάσταση και διατήρηση της υγείας. Οι παρεμβάσεις αυτές είναι ενέργειες που πραγματοποιούνται προκειμένου να βελτιωθεί, να διατηρηθεί ή να αποκατασταθεί η υγεία ή να προληφθεί η ασθένεια. Ένα παράδειγμα μπορεί να αποτελέσει η παροχή βοήθειας σε απλές καθημερινές δραστηριότητας υγιεινής όπως το λουτρό και το βούρτσισμα των δοντιών.

Η τέχνη και η επιστήμη της νοσηλευτικής

Στη σύγχρονη εποχή δεξιότητες παροχής φροντίδας επεκτείνονται στη **χρήση μηχανημάτων υψηλής τεχνολογίας** για ιατρικούς λόγους και στην **προστασία του ασθενούς** ο οποίος υποβάλλεται σε επεμβατικές διαδικασίες (διαδικασίες για τις οποίες απαιτείται προσθήκη υλικών στο σώμα).

Οι νοσηλευτές **παρέχουν τόσο σωματική όσο και ψυχολογική υποστήριξη** στους ασθενείς, εκτελώντας ποικίλες εργασίες και δουλεύοντας πολύ στενά με τον ασθενή, οι νοσηλευτές φροντίζουν για την ευεξία του.

Ο στόχος του νοσηλευτή είναι η **ενθάρρυνση προς την κατεύθυνση της υγείας**, έτσι ώστε ο ασθενής να ανακτήσει πάλι την αυτονομία του.

Η τέχνη και η επιστήμη της νοσηλευτικής

- Η διδασκαλία που αφορά την υγεία και η συμβουλευτική, αποτελούν δραστηριότητες του κλινικού νοσηλευτή και στοχεύουν στην **προαγωγή της ευεξίας και την πρόληψη της ασθένειας**.
- Οι νοσηλευτές εκπαιδεύονται στο αντικείμενο της **φαρμακολογίας** και στον τρόπο με τον οποίο θα γίνονται οι **αλλαγές των τραυμάτων** κάτω από άσηπτες συνθήκες προκειμένου να αποφεύγονται οι επιμολύνσεις.
- Η **ψυχολογική υποστήριξη και η ανακούφιση**, ενσωματώνονται στη νοσηλευτική φροντίδα και ο νοσηλευτής αποτελεί **συνήγορο** του ασθενούς σε περιόδους όπου επικρατεί ένταση για θέματα που αφορούν την υγεία του.

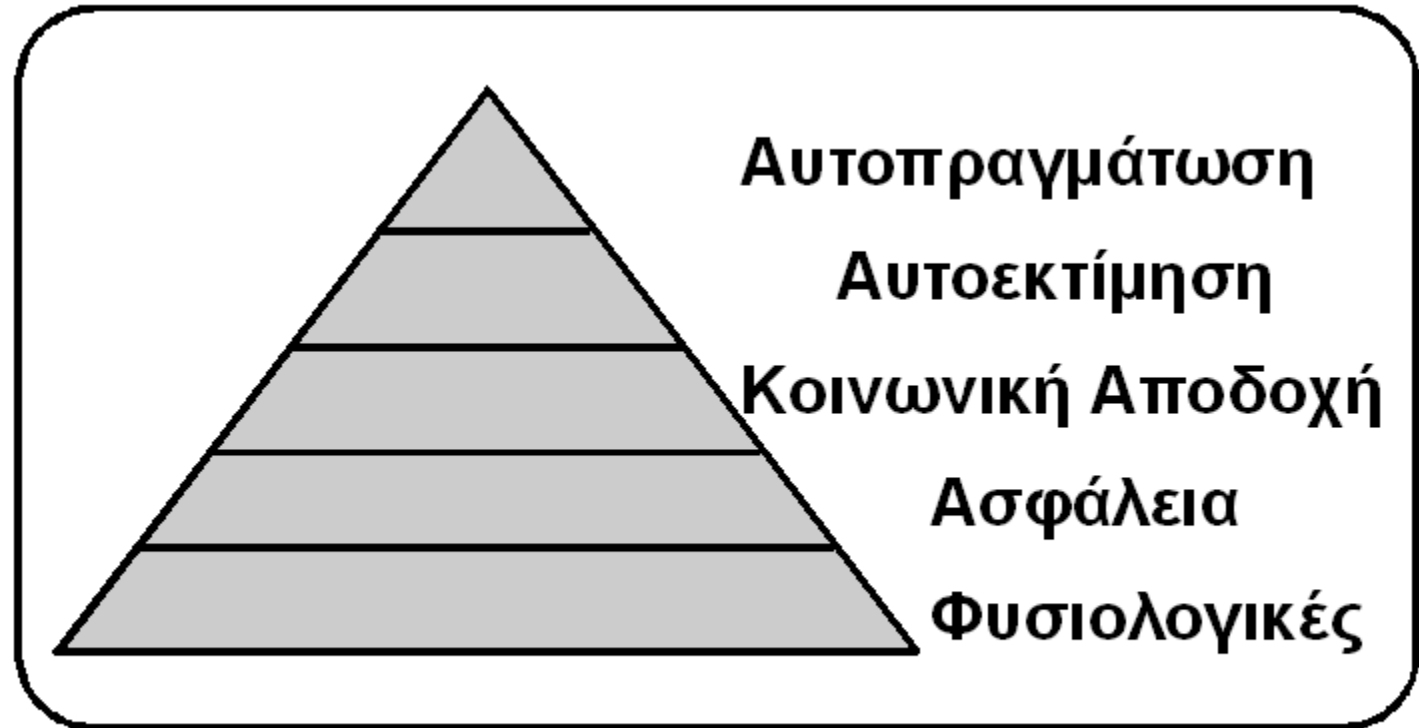
Η νοσηλευτική στην υγεία & την ασθένεια

- Η λέξη **υγεία** σημαίνει πολλά και διαφορετικά πράγματα για τους ανθρώπους.
- Για κάποιους η υγεία είναι η **απουσία ασθένειας**, ενώ για κάποιους άλλους, σημαίνει την **καλύτερη δυνατή λειτουργία του οργανισμού σε κάθε επίπεδο**.

Το 1946 ο Παγκόσμιος οργανισμός υγείας (ΠΟΥ) όρισε την υγεία ως «την κατάσταση της πλήρους **φυσικής, πνευματικής και κοινωνικής ευεξίας** και όχι απλώς την απουσία της ασθένειας ή της αναπηρίας».

Η θεωρία βασικών αναγκών του Maslow

- Οι νοσηλευτές επιχειρούν να βοηθήσουν τους ασθενείς, να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους και, συνεπώς, να επιτύχουν ένα ανώτερο επίπεδο υγείας.
- Ο Abraham Maslow, ένας ψυχολόγος, αναγνώρισε βασικές ανάγκες που είναι απαραίτητες για την επιβίωση και ανωτέρου επιπέδου ανάγκες που είναι απαραίτητες για την υγιή συνύπαρξη του συνόλου.

Η πυραμίδα των αναγκών (Μάσλοου)

Ιεράρχηση αναγκών κατά Maslow

Αυτοεκπλήρωση (αυτοπραγμάτωση)

- Αυτογνωσία και αποδοχή
- Επίτευξη στόχων
- Ευρύτητα πνεύματος, ευελιξία
- Επίγνωση πραγματικότητας
- Αισθητική (κατανόηση τέχνης, ταλέντο)

Αυτοεκτίμηση

- Ανεξαρτησία
- Ανταγωνιστικότητα
- Ερευνητικό πνεύμα
- Ρόλοι
- Κίνητρο
- Μάθηση
- Αναψυχή
- Πνευματικές τοποθετήσεις

Αγάπη

- Αγάπη «δούναι και λαβείν»
- Συνακόλουθο συναίσθημα (σαν αποτέλεσμα αντίληψης)
- Οικειότητα (φιλικότητα)
- Σεξουαλική έκφραση (συμπεριφορά)

Ασφάλεια

- Ψυχολογική άνεση
- Βοήθεια στην κάλυψη αναγκών
- Άνετο περιβάλλον

Το αίσθημα του «ανήκειν»

- Κοινωνική αλληλεπίδραση
- Επικοινωνία
- Ανθρώπινη φροντίδα
- Οικογένεια κοινότητα

Οξυγόνωση
Ιστική αιμάτωση

Διατροφή
Τροφή, νερό

Κενώσεις

Ασφάλεια
Προστασία από
τραυματισμούς

Ανάπαυση και άνεση
Ανακούφιση από τον πόνο

Υγιεινή

Δραστηριότητα
Κινητικότητα,
πνευματική
διέγερση

**(Σεξουαλική)
αναπαραγωγή**

Επίπεδα Περίθαλψης (3 Βαθμίδες)

- Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας

Στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας ανήκουν τα **Κέντρα Υγείας** Αγροτικού και Αστικού τύπου, τα **Περιφερειακά Ιατρεία**, τα **Εξωτερικά Ιατρεία** των νοσοκομείων και το ΕΚΑΒ. Συμπεριλαμβάνονται, ο θεσμός του **Οικογενειακού Γιατρού** και της **Κατ' οίκον Νοσηλείας**.

- Δευτεροβάθμια Φροντίδα Υγείας

Η πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας δεν αξιοποιείται, με αποτέλεσμα να δημιουργείται συγκεντρωτισμός στη δευτεροβάθμια, δηλαδή στα νοσοκομεία. Αυτό καθιστά τη δευτεροβάθμια περίθαλψη ως κύρια μορφή.

- Τριτοβάθμια Φροντίδα Υγείας

Η νοσοκομειακή διαχωρίστηκε σε δευτεροβάθμια και τριτοβάθμια με το Ν.2071/92 και έτσι εντάχθηκε και το τρίτο επίπεδο οργάνωσης. Σε κάθε υγειονομική περιφέρεια υπάρχει τουλάχιστον ένα πανεπιστημιακό νοσοκομείο για την παροχή τριτοβάθμιας φροντίδας υγείας.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ

«Ονομάτων επισκέψεις»

- Η λέξη **νοσοκομῶ** απαντάται στην αρχαία, τη μεσαιωνική και τη νεότερη γλώσσα μας και είναι σύνθετη από τις λέξεις **νόσος** και **κομῶ (φροντίζω)**.
- Η λέξη **νοσοκόμος** απαντάται ήδη από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες και δηλώνει αυτόν ή αυτή που **νοσηλεύει ασθενείς**.
- Την ανευρίσκουμε ήδη στο λεξικόγραφο Πολυδεύκη από την Αίγυπτο (2ος αιώνας μ.χ.), αλλά και στο Γρηγόριο το Ναζιανζηνό (326-390).
- Αναγράφεται επίσης στους "Κώδικες " και τις "Νεαρές " του Αυτοκράτορα Ιουστινιανού (527-565).

Ορισμοί και εννοιολογικό πλαίσιο

- Ο όρος **νοσηλευτής** προέρχεται από την λατινική λέξη **Nutrix** που σημαίνει **τρέφω**.

Τι σημαίνει;

- **Τέχνη;** αρχαιότατη
- **Επάγγελμα;** 19^{ος} αιώνας
- **Επιστήμη;** 20^{ος} αιώνας
- **Λειτουργήμα;**

Ιστορία της Νοσηλευτικής

- Η μελέτη της Ιστορίας της Νοσηλευτικής, είναι απαραίτητη για την απόδειξη της **συνέχειας και της αξίας της στο πέρασμα του χρόνου**. Η σύντομη ιστορική αναδρομή αναφέρεται στην **προχριστιανική, χριστιανική εποχή**, στους **Βυζαντινούς** χρόνους μέχρι και σήμερα.

Η ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΓΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

ΟΙ ΓΡΑΙΕΣ

- Οι γραίες ή γερόντισσες, ηλικιωμένες γυναίκες, που, διέθεσαν εξαιρετική πείρα εξαιτίας, της ηλικίας των γύρω από τα θέματα νοσηλείας των αρρώστων, πολλές δε από αυτές ήταν προικισμένες με κάποιες περίεργες και δυσερέυνητες ιδιότητες σωματικές και ψυχικές με τις οποίες επηρέαζαν το περιβάλλον ευμενώς ή δυσμενώς.
- Οι γερόντισσες αυτές γνωρίζουν να περιποιούνται τους ασθενείς, κατακλείνουν τον τραυματία, προσφέρουν αφεψήματα, καταπραΰντικά κ.λπ., ακόμα δε καταφεύγουν σε εξορκισμούς για την αποβολή των δαιμονίων.

ΟΙ ΜΑΓΙΣΣΕΣ

- Οι μάγισσες, πρόσωπα με ακατάληπτες δυνάμεις, σύμφωνα με την πίστη τους, έχουν μέσα στα άλλα έργα, και την νοσηλεία των αρρώστων σωματικά ή ψυχικά. Με λύπη πρέπει να σημειωθεί ότι ακόμα στο λαό μας υπάρχει η πίστη σε τέτοιες μεθόδους θεραπείας.

ΟΙ ΙΕΡΕΙΣ

- Η εξουσία των ιερέων επεκτείνονταν και σε άλλους τομείς της κοινωνικής ζωής μεταξύ των οποίων ήταν και γενικά θέματα ιατρικής και νοσηλευτικής. Έτσι οι ιερείς σαν μύστες, εκφραστές και ερμηνευτές της βούλησης του Θεού ή των Θεών, είχαν και την αποκλειστικότητα στην θεραπεία των ασθενών, δηλαδή ασκούσαν την ιατρική και νοσηλευτική στο όνομα των ουρανίων δυνάμεων.

ΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ

- Ορόσημο για την ιστορία της ιατρικής και της νοσηλευτικής είναι ο 6ος αιώνας π.Χ., γιατί μέχρι τότε οι μέθοδοι θεραπείας δεν στηρίζονται σε βάσεις επιστημονικές, αλλά σε απλές εμπειρίες, σε στοιχειώδεις παρατηρήσεις, έξω από το νόμο της αιτιοκρατίας. Αυτή την ιατρική και νοσηλευτική γεμάτη με μυθικά και μαγικά στοιχεία, προσέφεραν γιατροί εγκαταστημένοι κατά κανόνα στα ανάκτορα των βασιλέων.

Η Νοσηλευτική κατά την προχριστιανική εποχή (5000 π.Χ ως 1 μ.Χ)

- Στη **Μεσοποταμία** οι αρρώστιες θεωρούνταν τιμωρία των θεών. Η ιατρική ήταν στα χέρια των ιερέων.
- Στην **αρχαία Ελλάδα** αναφέρεται ότι λειτουργούσαν οργανωμένα νοσοκομεία, όπως του Αμφιάριου στο Μαυροδήλεσι του Ωρωπού, του Τροφωνίου κοντά στη Λιβάδια και του Τιθόρεως στη Φωκίδα, παρόλο που ο επικρατέστερος τρόπος νοσηλείας ήταν η κατ' οίκον περίθαλψη, μια σύγχρονη τάση υγειονομικής περίθαλψης.
- Στην **Ιλιάδα** και στην **Οδύσσεια** παρουσιάζονται οργανωτικές και διοικητικές αρχές περίθαλψης στα πεδία των μαχών, με τη μορφή μονίμων χειρουργείων «κλισίας» και ειδικών φορείων μεταφοράς ασθενών. Η μεταφορά δηλώνονταν με τη χρήση του επιρρήματος «φοράδαν», δηλαδή με φορείο. Είναι προφανές ότι επρόκειτο για σταθμό Α' Βοηθειών.
- Στην **Κλασική Ελλάδα** η οργάνωση υπηρεσιών υγείας εκφράζεται μέσα από τους Ναούς-Θεραπευτήρια, τα Ασκληπιεία, όπου ασκούνταν η ιατρική ως μείγμα φυσικών δυνάμεων και παρατηρήσεων από τον πρωθιερέα και τον πυρφόρο βοηθό του και η νοσηλευτική φροντίδα από ιέρειες γυναίκες, από τους ιερομνήμονες και τους πρακτικούς νοσηλευτές της τάξης των ζακόρων ή νακόρων.

Η Νοσηλευτική κατά την πρώτη Χριστιανική εποχή

- Στους πρώτους αιώνες της χριστιανοσύνης η παροχή φροντίδας στους αρρώστους, όπως και σε όλους τους δυστυχισμένους, φτωχούς, αιχμαλώτους, φυλακισμένους, ήταν έργο της Εκκλησίας, στο οποίο συμμετείχαν άνδρες και γυναίκες, οι **διάκονοι** και οι **διακόνισσες**.
- Ο θεσμός αυτός διατηρείται μέχρι τον 13ο αιώνα. **Η νοσηλευτική φροντίδα παρέχεται κατά κύριο λόγο σε μοναστήρια**, την ίδια στιγμή που η Ευρώπη μπαίνει στο Μεσαίωνα και η επιστήμη υποβαθμίζεται, η υγιεινή παραμερίζεται, η διδασκαλία του Ιπποκράτη λησμονείται.
- Τώρα η συμπάθεια και η συμπαράσταση προς τους πάσχοντες δεν θεωρούνταν σαν απλή αρετή και καθήκον, αλλά υποχρέωση και ανάγκη. **Οι νοσηλευτικές φροντίδες δεν προσφέρονταν μόνο από τους δούλους ή άλλα πρόσωπα κατώτερης τάξης, αλλά απ' όλους τους Χριστιανούς.**
- Στην πρώτη χριστιανική περίοδο της εκκλησίας, που κατ' εξοχήν διδάσκονταν η ισότητα όλων των ανθρώπων ανεξάρτητα από γένος, φυλή, έθνος, θρησκεία κ.λπ., βλέπουμε να οργανώνεται προσφορά νοσηλευτικών υπηρεσιών από τις γυναίκες. Αυτές **παράλληλα με τα εκκλησιαστικά τους καθήκοντα ασκούσαν και τη νοσηλευτική με τον τίτλο των Διακονισσών.**

Αξιομνημόνευτες είναι ακόμα για την δράση τους στην φιλανθρωπία και ειδικά στην νοσηλευτική οι παρακάτω:

- Η πρώτη Διακόνισσα - νοσηλεύτρια ήταν η **Φοίβη** (60 μ.Χ.) για την οποία γράφει ο απόστολος Παύλος στην προς Ρωμαίους επιστολή του ότι περιέθαλψε πολλούς ασθενείς μεταξύ των οποίων και αυτών των ίδιων, είναι η πρώτη γυναίκα που εφάρμοσε την κατ' οίκον νοσηλεία.
- Η **Δορκάδα** (1ος αιώνας μ.Χ.), που άσκησε επίσης την κατ' οίκον νοσηλεία.
- Η **Αγία Ελένη** (250-327 μ.Χ.) μητέρα του Μ. Κωνσταντίνου, ίδρυσε τα ονομαζόμενα ξενοδοχεία όπου εκτός απ' τα άλλα παρέχονταν και νοσηλεία σε ασθενείς.
- Η **Πάολα** (347-404 μ.Χ.), πλούσιας καταγωγής, ίδρυσε νοσοκομείο στην Παλαιστίνη, όπου μοναχές προσέφεραν νοσηλευτικές υπηρεσίες.
- Η **Φαβιόλα** (390 μ.Χ.), πλούσια από τη Ρώμη διέθεσε τα χρήματά της για την νοσηλεία των ασθενών.
- Πρέπει να αναφερθούν και **νοσοκόμοι άγιοι**, που τους αναγνώρισε η Εκκλησία, όπως λ.χ. οι Άγιοι Ανάργυροι (Κοσμάς και Δαμιανός), ο Άγιος Φραγκίσκος, ο Άγιος Βερνάρδος, η Αγία Κλαίρη, η Αγία Βικεντία κ.λπ.

Η Νοσηλευτική κατά τους Βυζαντινούς χρόνους

- Η **Βυζαντινή περίοδος** χαρακτηρίζεται για τη **φροντίδα και την κοινωνική πρόνοια** για τη νόσο, το γήρας, την κύηση, τη λοχεία, τη βρεφοκομία και τη παιδοκομία μέσω της ίδρυσης Ευαγών Ιδρυμάτων όπως πτωχοκομείων, ορφανοτροφείων, βρεφοκομείων, γηροκομείων.
- Αναφέρονται νοσοκομεία με πολύ καλή οργάνωση, που θα μπορούσαν να συγκριθούν με τα σύγχρονα. Η πρώτη τους μορφή ήταν οι **Ξενώνες** ή τα **Ξενοδοχεία**, τα οποία παρείχαν περίθαλψη σε πάσχοντες λαϊκούς και δε φιλοξενούσαν απλούς οδοιπόρους ή ξένους.
- Υπήρχαν και τα **μοναστικά νοσοκομεία**, τα οποία βρίσκονταν στον περίβολο των μονών και εξυπηρετούσαν αποκλειστικά τους ασθενείς μοναχούς.
- Στην Κωνσταντινούπολη υπήρχαν 40 νοσοκομεία. Αναφέρονται ως σημαντικά ο Ξενώνας του Σαμψών, η Βασιλειάδα της Καππαδοκίας, ο Ξενώνας της Μονής Κοσμοσωτήρας, ο Ξενώνας της Μονής Παντοκράτορος.

Η Νοσηλευτική κατά τους Βυζαντινούς χρόνους

Ως προς το νοσηλευτικό προσωπικό υπήρχαν:

- Οι **Νοσοκόμοι**, που σύμφωνα με τη διπλή έννοια του όρου ήταν α) **κλινικοί νοσηλευτές** και β) **διοικητικοί διευθυντές** του νοσοκομείου.
  - Σύμφωνα με την πρώτη έννοια, οι νοσοκόμοι όφειλαν να επισκέπτονται πολύ πρωί τους κλινήριους ασθενείς και να τους προσφέρουν την τροφή, να θεραπεύουν με τους λόγους τους και να μην τους παραμελούν στη διάρκεια της νοσηλείας τους.
  - Σύμφωνα με τη δεύτερη έννοια, ο νοσοκόμος ήταν υπεύθυνος για την ομαλή και εύρυθμη λειτουργία του Νοσοκομείου.
- Βοηθός του νοσοκόμου, ήταν ο **παρानοσοκόμος**.
- Ο **Ξενοδόχος** έπρεπε να υποδέχεται τους ξένους, να προσέχει το δωμάτιο τους και να στρώνει τα κρεβάτια.
- Ο **υπουργός-υπουργισσα**, αν και υπάρχει η πιθανότητα να ήταν βοηθός ιατρός, επρόκειτο στην ουσία για νοσηλευτή, ενώ λέγεται ότι φρόντιζαν να προετοιμάζουν και να τοποθετούν τον άρρωστο κατάλληλα για επέμβαση.
- Άλλη μια κατηγορία νοσηλευτών ήταν οι **εξκουβίτορες**, που ήταν οι νυχτερινοί φύλακες του Ξενώνα.
- Οι **παραβολανείς** ή **παραβαλανείς** ήταν άνδρες νοσοκόμοι που είχαν ως καθήκον τους να βοηθούν τους ασθενείς, κυρίως στα λουτρά, και να τους μεταφέρουν στα νοσοκομεία.

Η Νοσηλευτική κατά τους νεότερους χρόνους μέχρι και σήμερα

- Η περίοδος της Αναγέννησης μετά το 1500 μ.Χ., χαρακτηρίζεται από πρόοδο στις τέχνες και στις επιστήμες.
- Η ιατρική σπουδάζεται πλέον στο Πανεπιστήμιο.
- Η νοσηλευτική είχε ήδη αποκτήσει πνευματικό προσανατολισμό. Η επιστημονική όμως ανάπτυξη της ήταν απαραίτητη, εφόσον έπρεπε να συμβαδίζει με τις προόδους της ιατρικής και της τεχνολογίας και να ανταποκρίνεται στις υγειονομικές ανάγκες της κοινωνίας.
- Το 1899 ιδρύεται το Διεθνές συμβούλιο των Νοσοκόμων, κατά το ίδιο έτος παρέχεται πανεπιστημιακή εκπαίδευση στο Teachers College του Columbia University της Νέας Υόρκης.
- Νοσηλευτικά βιβλία και περιοδικά εκδίδονται.
- Η νοσηλευτική ανεξαρτητοποιείται σαν αυτόνομο επάγγελμα με επιστημονική βάση, νοσηλευτές/τριες συμμετέχουν σε επιτροπές λήψης αποφάσεων για θέματα υγείας, ενώ η νοσηλευτική έρευνα εξελίσσεται.
- Αναπτύσσονται νέες θεωρίες, όπως της Virginia Henderson, της Abdellah, της Orem, της Replau, της Travelbee, της King, της Wiedenbach, της Roy, της Levine, της Rogers, ενώ ιδρύονται πολλές σχολές διαφόρων επιπέδων σε πολλές χώρες του κόσμου.

Η πρώτη επίσημη Νοσηλεύτρια

- Η παρουσία μιας μεγάλης προσωπικότητας, ενός ανθρώπου με πίστη, αποφασιστικότητα, ευρεία μόρφωση και διορατικότητα, ήταν απαραίτητη για να απαντήσει στην πρόκληση της εποχής.
- Αυτή ήταν η **Florence Nightingale** (1820-1910). Κατόρθωσε να εκτιμήσει τις νοσηλευτικές ανάγκες των Άγγλων στρατιωτών στον Κριμαϊκό πόλεμο του 1854.
- Ίδρυσε την πρώτη στον κόσμο Νοσηλευτική Σχολή στο Λονδίνο, επισήμανε την εξατομικευμένη φροντίδα του αρρώστου και τη σημασία της προσωπικής και επαγγελματικής ακεραιότητας των νοσηλευτών.
- Περιέγραψε τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των εκπαιδευμένων νοσηλευτών και τόνισε τη σημασία του ενδιαφέροντος και της ενεργού συμμετοχής τους στην αντιμετώπιση κοινωνικών και υγειονομικών προβλημάτων.

Florence Nightingale

- Η Florence Nightingale στο χώρο της νεώτερης Νοσηλευτικής αποτελεί τη φυσιογνωμία, που **χάραξε το δρόμο προς την ορθή τοποθέτηση του επαγγέλματος της νοσηλεύτριας**, την κοινωνική αναγνώριση, την αναγωγή του έργου σε κοινωνικό λειτούργημα και την συστηματοποίηση της νοσηλείας σε βάσεις επιστημονικές.
- Η Florence Nightingale αγγλίδα φιλόανθρωπος, η πρώτη στη νεώτερη εποχή, που είχε συναίσθηση του όρου Αδελφή Νοσοκόμος ήταν προικισμένη **με πολλές δυνάμεις, τις οποίες διέθεσε για την προαγωγή της νοσηλευτικής σε όλες τις διαστάσεις**. Για το λόγο αυτό, και οι νοσηλεύτριες όλων των μετέπειτα γενεών θα πρέπει να αποτίουν φόρο τιμής στο πρόσωπό της, γνωρίζοντας τον βίο και την πολιτεία της και μιμούμενες το έργο της όσο είναι ανθρώπινα στην κάθε μία δυνατό.
- Η **12η Μαΐου**, ημέρα της γέννησης της, γιορτάζεται και στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής σαν **ημέρα νοσοκομείων**. Από το 1912 έχει καθιερωθεί μετάλλιο στο όνομά της, που απονέμεται σε νοσηλεύτριες διακεκριμένες από τον Διεθνή Ερυθρό Σταυρό.
- Πέρα όμως από το τεράστιο πρακτικό έργο της για το οποίο τιμάται και σήμερα σε παγκόσμια έκταση, η F. N. έχει να παρουσιάσει και **συγγραφικό έργο** σεβαστό μέχρι την εποχή μας.

Η εξέλιξη της Νοσηλευτικής στη Νεότερη και Νεότερη Ελλάδα

- Η πρώτη προσπάθεια εκπαίδευσης και κατάρτισης Νοσοκόμων έγινε από τη **Βασίλισσα Όλγα** το 1875 με την ίδρυση της πρώτης Σχολής Αδελφών Νοσοκόμων, της Σχολής του «**Ευαγγελισμού**», τρίτης παγκοσμίως.
- Το 1884 **ιδρύεται το θεραπευτήριο «Ευαγγελισμός» σκοπός του οποίου ήταν «...η κατά τους κανόνες της επιστήμης μόρφωσης νοσοκόμων γυναικών»**. Η φοίτηση στη σχολή είχε, αρχικά, διάρκεια 2 ετών και αργότερα έγινε τριετής.
- Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Σχολής είχε αντίκτυπο στη Νοσηλευτική Υπηρεσία του θεραπευτηρίου και στην παρεχόμενη νοσηλεία των ασθενών. Διοργανώνονται επιμορφωτικά μαθήματα, σεμινάρια και ειδικά συμπόσια.
- Απόφοιτοι της Σχολής **μετεκπαιδεύονται** στο εξωτερικό όπως και «Διπλωματούχες Αδελφές» άλλων χωρών επισκέπτονται τον Ευαγγελισμό και ενημερώνονται για την ελληνική Νοσηλευτική.
- Εργάζονται σκληρά με κόπο, πόνο, ιδρώτα και ηρωισμό και κατά τους Βαλκανικούς πολέμους (1912-1913) και κατά τον πόλεμο του '40-'41, όπως επίσης σε επιδημίες γρίπης (1918) και δάγγειου πυρετού (1928).
- Το 1979 ιδρύεται το **Τμήμα Νοσηλευτικής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών** ως τμήμα της Ιατρικής Σχολής. Από το 1983 το τμήμα λειτουργεί αυτόνομα, ενώ η εκπαίδευση των Νοσηλευτών γινόταν ως τότε στις Ανώτερες Σχολές του Υπουργείου Υγείας και στα Τ.Ε.Ι.
- Το 1985 καθιερώνονται οι **βασικές ειδικότητες των Νοσηλευτών**: Παθολογική, Χειρουργική, Ψυχιατρική, Παιδιατρική, οι οποίες διευρύνονται αργότερα.

Η χρησιμότητα της ιστορίας της Νοσηλευτικής

- Η γνώση του παρελθόντος και για τα άτομα και για τις τάξεις και για τους λαούς αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη σωστότερη αντιμετώπιση του μέλλοντος.
- Απ' αυτή τη γνώση συνάγουμε συμπεράσματα, βλέποντας τις επιτυχίες αλλά και τις αποτυχίες αυτών που έζησαν και έδρασαν στο παρελθόν και κυρίως τις αιτίες, που συντέλεσαν για να επέλθουν τα θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα.
- Η έρευνα του παρελθόντος σε κάθε τομέα ανθρώπινης προσπάθειας, στην πολιτική, στην οικονομία, στην επιστήμη, στους εθνικούς αγώνες ανεξαρτησίας κλπ., έχει για τελικό σκοπό την αποφυγή των λαθών στο μέλλον.
- Η παροιμία του λαού το εκφράζει παραστατικά **‘τα παθήματα των πρώτων, γεφύρια των δευτέρων’**. Έτσι και στο χώρο της Νοσηλευτικής, αν αντικειμενικά γνωρίζουμε τις φάσεις, που πέρασε στη μακραίωνα πορεία της ανάμεσα στους λαούς και περισσότερο εδώ στην Ελλάδα, που είναι αντιπροσωπευτική στην εξέλιξη και τη θεμελίωση της, θα αποκτήσουμε εμπειρία, που θα μας κατευθύνει στην παραπέρα πρόοδο, μάλιστα δε στη σημερινή εποχή της τεχνολογίας και τεχνοκρατίας που τα πάντα εξελίσσονται ταχύτατα.